PODPIS ZAUFANY
JULITA KATARZYNA
REGUŁA
24.07.2022 15:51:15 [GMT+2]
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Poznań, 24 lipca 2022 r.

Dr hab. Julita Reguła, prof. UPP
Katedra Żywienia Człowieka i Dietetyki
Wydział Nauk o Żywności i Żywieniu
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgr Urszuli Śliwki pt. „Ocena spożycia żywności i wybranych parametrów antropometrycznych kobiet w ciąży na wyspie Jersey Zjednoczonego Królestwa w relacji do stanu urodzeniowego noworodka. Badanie międzyetniczne" („The relationship between diet and selected anthropometric measurements of pregnant women in Jersey, UK and the birth status of the newborn. Crosscultural study") wykonanej w Katedrze Żywienia Człowieka Wydziału Nauki o Żywności Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie pod opieką promotora dr hab. inż. Katarzyny E. Przybyłowicz prof. UWM oraz promotora pomocniczego: dr inż. Justyny Borawskiej-Dziadkiewicz z Katedry Biochemii Żywności

Recenzja została wykonana w oparciu o decyzję Rady Wydziału Nauki o Żywności Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie technologia żywności i żywienia Pani mgr Urszuli Śliwki. Decyzja została przekazana pismem z dnia 25.05.2022 roku i podpisana przez Przewodniczącą Rady Naukowej Dyscypliny technologia żywności i żywienia Prof. dr hab. Iwonę Zofię Konopkę.

Uzasadnienie podjęcia tematyki badawczej

Odpowiednia dieta oraz styl życia kobiet w trakcie ciąży warunkuje prawidłowy przebieg ciąży i rozwój dzieci w okresie płodowym oraz wpływa na stan ich zdrowia zarówno w okresie dzieciństwa, jak i w życiu dorosłym.

Przedmiotem recenzowanej rozprawy jest analiza wybranych czynników żywieniowych i pozażywieniowych kobiet w ciąży z różnych grup etnicznych, a także sposobu karmienia dzieci w pierwszym roku życia, na stan zdrowia potomstwa. Oceniana rozprawa doktorska przedstawia bardzo wartościowe wyniki badań o charakterze obserwacyjnym/retrospektywnym i podstawowym dotyczące żywienia

kobiet w ciąży zamieszkujących wyspę Jersey oraz problemu występowania otyłości wśród mieszkańców. Badania przeprowadzono w populacji wielokulturowej: ludności rdzennej oraz wśród imigrantów, którzy stopniowo nabywają wzorce zachowań charakterystycznych dla otaczającej jednostkę kultury i środowiska. Poznanie mechanizmów wpływających na kształtowanie się zwyczajów żywieniowych lokalnej ludności ma istotny wpływ na opracowanie zasad profilaktyki służącej poprawie zdrowia. Do tej pory nie przeprowadzono tego typu analiz i badań wśród kobiet z różnych grup etnicznych mieszkających na wyspie Jersey, dlatego też temat podjęty w dysertacji doktorskiej przez Panią mgr Urszulę Śliwkę jest bardzo ważny i aktualny oraz stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Przedstawiona do recenzji praca doktorska pt. „Ocena spożycia żywności i wybranych parametrów antropometrycznych kobiet w ciąży na wyspie Jersey Zjednoczonego Królestwa w relacji do stanu urodzeniowego noworodka. Badanie międzyetniczne" wpisuje się w nurt badań dotyczących sposobu żywienia i stanu odżywienia kobiet w ciąży w aspekcie zdrowia zarówno matki, jak i noworodka. Uzyskane przez Panią mgr Urszulę Śliwę wyniki badań mają duże znaczenie poznawacze oraz mogą posłużyć do opracowania zaleceń dietetycznych dla tej grupy osób.

Struktura pracy

Przedstawiona do recenzji praca doktorska została przygotowana w języku angielskim w formie tradycyjnej rozprawy doktorskiej. Praca jest obszerna, obejmuje 265 stron maszynopisu, 17 tabel, 13 rycin, 2 diagramy i posiada podstawowe elementy strukturalne rozprawy doktorskiej: spis treści, tekst rozprawy, streszczenie, bibliografię. Układ rozdziałów jest poprawny, typowy dla tego rodzaju prac zawierający: spis treści, wykaz skrótów, abstrakt (w j. polskim i angielskim), wprowadzenie, przegląd literatury, cel pracy, metody badań, wyniki, dyskusję i wnioski, streszczenie, bibliografię, załączniki (łącznie 12: harmonogram badań, zgoda Komisji Etycznej w Jersey, porozumienie pomiędzy Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim (UWM) w Olsztynie a Jersey General Hospital, Jersey, materiały informacyjne dla lekarzy rekrutujących do badań i uczestników badań, ogłoszenie o naborze dla pacjentów, formularze świadomej zgody, podziękowanie dla uczestników badań, potwierdzenie wszczęcia przewodu doktorskiego), spis tabel, rycin, diagramów i załączników.

Praca napisana jest poprawnie i starannie pod względem edytorskim. Nieliczne błędy stylistyczne i literowe nie wpływają na jakość pracy.

Ocena merytoryczna pracy

Tytuł rozprawy

Tytuł pracy obejmuje jej zawartość, jednak w treści pracy postawiono duży nacisk na badanie wpływu zarówno pochodzenia kobiet ciężarnych jak i długości ich pobytu na wyspie Jersey (asymilacji) na zachowania żywieniowe oraz przebieg ciąży oraz stan zdrowia noworodków i te informacje powinny zawierać się w tytule.

Wprowadzenie

Wprowadzenie, w krótki i syntetyczny sposób nawiązuje do całości pracy, zapoznaje czytelnika z zagadnieniami, które będą omawiane na dalszych stronach pracy. Rozdział ten zakończony jest podsumowaniem i wyznaczeniem celu pracy.

Przegląd literatury

W części poświęconej przeglądowi literatury Autorka przedstawiła aktualny stan wiedzy dotyczący czynników środowiskowych i żywieniowych na zdrowie kobiet i dzieci. W pierwszym podrozdziale Doktorantka opisała grupy produktów i składniki odżywcze niezbędne w żywieniu kobiet przed planowaniem ciąży, zalecenia suplementacji i rekomendacje dotyczące masy ciała i aktywności fizycznej. W dalszej części zamieszczono informacje na temat zmian występujących w organizmie u kobiet w ciąży i znaczenia przyrostu masy ciała w prawidłowym przebiegu ciąży i rozwoju dziecka, przedstawiono zasady żywienia i konsekwencje nieprawidłowej diety oraz schorzenia i zaburzenia mogące pojawić się w czasie ciąży. Opisano również rolę mikroflory, aktywności fizycznej i innych czynników pozażywieniowych i środowiskowych w prawidłowym przebiegu ciąży i przedstawiono stan zdrowia kobiet po porodzie. W kolejnym podrozdziale Autorka skupiła się na czynnikach istotnie wpływających na rozwój dzieci uwzględniając stan zdrowia i styl życia kobiet przed ciążą, zachowania zdrowotne w trakcie ciąży i poród. Scharakteryzowano również sposób żywienia noworodków, niemowląt i dzieci oraz stan odżywienia uwzględniający parametry antropometryczne. W kolejnym podrozdziale przedstawiono znaczenie migracji na stan zdrowia kobiet i ich potomstwa, styl życia i zachowania żywieniowe imigrantek oraz opiekę zdrowotną populacji migrantów i mniejszości etnicznej. W ostatnim podrozdziale Pani mgr Urszula Śliwka skupiła się na znaczeniu profilaktyki, programach edukacyjnych i strategiach postępowania celem poprawy zdrowia kobiet i dzieci.

Rozdział - Przegląd literatury jest interesujący, poszczególne podrozdziały

powiązane logicznie, a wykorzystana przy opracowaniu bogata bibliografia świadczy o dobrej znajomości problematyki, podjętej przez Autorkę.

Cel pracy

Zagadnienia poruszone we wprowadzeniu i przeglądzie literatury dobrze korespondują z celem pracy, którym było zbadanie związku między wzorcami żywieniowymi kobiet, wybranymi parametrami antropometrycznymi i przebiegiem ciąży, a zdrowiem matki i dziecka, w aspekcie społeczności międzykulturowej. Aby móc zrealizować zamierzony cel Doktorantka postawiła jedną ogólną hipotezę badawczą. Uważam, że przy tak złożonym celu głównym wskazane byłoby ustalenie celi szczegółowych i określenie kilku hipotez badawczych, które w dalszym etapie mogłyby być zweryfikowane statystycznie z doborem odpowiednich testów statystycznych.

Materiał i metody

Zastosowano model badań obserwacyjnych wśród międzynarodowej populacji zamieszkującej na wyspie Jersey (ludności rdzennej oraz napływowej z Wielkiej Brytanii, Polski oraz Portugalii i Madery). Na realizację projektu uzyskano zgodę Komisji Etycznej. Stosowna zgoda została dołączona do rozprawy jako załącznik.

Do badania zrekrutowano 200 kobiet z Oddziału Położniczego Szpitala Generalnego na Wyspie Jersey, a wszystkie etapy badania ukończyło łącznie 81 kobiet. Aby grupa potencjalnych uczestniczek była jak najbardziej ujednolicona Doktorantka przy rekrutacji osób zastosowała prawidłowe kryteria włączenia i wyłączenia z badań. Kobiety podzielono na 3 grupy: rodowite mieszkanki Jersey oraz Wielkiej Brytanii (Native), kobiety mieszkujące na wyspie krócej niż 10 lat (Europa < 10 lat na wyspie), kobiety mieszkujące na wyspie ponad 10 lat (Europa ≥ 10 lat na wyspie). Prosiłabym o wyjaśnienie, dlaczego przyjęto taki podział, a nie wzięto pod uwagę różnic międzygrupowych uwzględniających pochodzenie (tj. Polki, Portugalki, Brytyjki)? Tym bardziej, że zarówno w tytule, jak i w celu pracy nie wspomniano o długości pobytu na wyspie natomiast wyraźnie zaznaczono, że są to badania międzyetniczne.

Na podstawie przeprowadzonego wśród badanych osób kwestionariusza zebrano dane socjoekonomiczne i demograficzne oraz dane dotyczące stylu życia, diety matek, rodzaju i terminu porodu i sposobu karmienia w pierwszym roku życia dzieci. Oceniono podstawowe parametry antropometryczne (masa ciała, wzrost, BMI kobiet przed ciążą,

w trakcie ciąży (między 12-20 i 28--34 tygodniem ciąży) i po porodzie oraz przeanalizowano za pomocą kwestionariusza częstotliwości spożycia żywności (EPIC-Norfolk FFQ) sposób żywienia i oceniono stopień przestrzegania diety śródziemnomorskiej. W celu określenia stanu odżywienia dzieci oceniono ich parametry antropometryczne (długość ciała, masa ciała, obwód głowy) po urodzeniu i w 9-12 miesiącu życia.

Pani magister Urszula Śliwka scharakteryzowała również w rozdziale „Materiał i metody" wyspę Jersey jako obszar badawczy i przedstawiła sytuację zdrowotną panującą w tym regionie.

Materiał, metody i narzędzia badawcze zostały przez mgr Urszulę Śliwkę odpowiednio dobrane co umożliwiło uzyskanie ciekawych wyników. Doktorantka szczegółowo opisała przebieg doświadczeń oraz zastosowane metody. Do analizy statystycznej wyników dobrano prawidłowe testy statystyczne parametryczne lub nieparametryczne w zależności od wartości rozkładu testu normalności.

Wyniki badań

Wyniki badań Doktorantka opisała w 6 rozdziałach, a dane przedstawiła w postaci tabel i rycin, stosując statystyki opisowe, średnią, odchylenie standardowe, mediany, rozstęp międzykwartylowy (IQR) oraz szczegółowe poziomy istotności, a w przypadku oceny współzależności współczynniki korelacji. Pod wszystkimi tabelami dodatkowo zamieszczono stosowne wyjaśnienia dotyczące zastosowanych skrótów, statystyk i sposobu prezentacji danych co znacznie ułatwia interpretację wyników.

Autorka w pracy przeanalizowała kompleksowo zarówno wyniki parametrów antropometrycznych kobiet przed ciążą, w trakcie ciąży, a także ich wpływ na późniejszy stan zdrowia matki i dziecka oraz oceniła nawyki żywieniowe kobiet i sposób żywienia dziecka po urodzeniu i w pierwszym roku życia.

Przedstawione wyniki w pełni korespondują z tytułem pracy, ale zastanawiająca jest celowość przedstawienia charakterystyki antropometrycznej, społeczno-ekonomicznej i demograficznej mężczyzn/ojców. Prosiłabym o wyjaśnienie czy te dane w jakiś sposób można przeanalizować pod kątem wpływu na przebieg ciąży i zdrowie kobiet i dzieci?

Pomimo ciekawego i szczegółowego sposobu prezentacji wyników Doktorantka nie ustrzegła się drobnych błędów. Nie we wszystkich tabelach zgodna jest liczność wszystkich uczestników badań (podana w pierwszym wierszu tabeli) z ilością

deklarowaną w poszczególnych kolumnach (tabela 5, tabela 6). Niezrozumiały jest zapis w tabeli 6 (dlaczego w pochodzeniu etnicznym liczba uczestników jest 77 podczas gdy charakterystyce poddano 74 ojców). Autorka często w opisie wyników, pomimo braku istotnych różnic twierdzi, że jakiś parametry jest wyższy lub niższy (strona 149, 152). Uważam, że jest to błędne sformułowanie. Jeśli nie zaobserwowano istotnych różnic to nie można interpretować zaistniałych zmian.

Dyskusja wyników

Bardzo wartościową częścią pracy jest dyskusja wyników, która została przygotowana z zachowaniem układu podziału podrozdziałów w sposób podobny do zamieszczonych w części „Wyniki badań".

Doktorantka z dużą dozą krytycyzmu przedstawiła ograniczenia badań, ale również umiejętnie podkreśliła mocne strony pracy czym nie wątpliwie jest poznanie zależności pomiędzy stylem życia i nawykami żywieniowymi kobiet mieszkających na wyspie Jersey, ich parametrami antropometrycznymi a zdrowiem potomstwa, szczególnie w odniesieniu do pochodzenia etnicznego. Literatura do dyskusji została prawidłowo dobrana. Pani magister Urszula Śliwka w sposób właściwy i krytyczny porównała swoje wyniki z doniesieniami innych autorów, przedstawiając wiele interesujących informacji wyjaśniających uzyskane wyniki. Autorka wykazała się dużą umiejętnością interpretowania i oceniania wyników co świadczy o dojrzałości naukowej.

Informacje zawarte w dyskusji wyników mogą pomóc w kształtowaniu polityki zdrowotnej wyspy Jersey w zakresie świadczeń opieki nad kobietami i dziećmi.

Wnioski

W oparciu o uzyskane wyniki Doktorantka sformułowała 11 syntetycznych wniosków, które są adekwatne do założonego celu badań. Warto jednak wyraźnie zaznaczyć, że ze względu na małą ilość osób w poszczególnych ocenianych grupach wyniki należy traktować jako szacunkowe i wstępne do kolejnych analiz.

Podsumowanie badań

Pracę kończy podsumowanie, w którym syntetycznie przedstawiono wszystkie ważne aspekty pracy.

Piśmiennictwo

Wykaz piśmiennictwa, zamieszczony alfabetycznie na 50 stronach, jest bardzo obszerny i zawiera 553 pozycje literaturowe [91 pozycji to dokumenty statystyczne, rzędowe i stanowiska organizacji WHO, NICE (National Institute for Health and Clinical Excellence)], z czego 60% to publikacje z ostatnich 5 lat. Tylko 1 pozycja jest w języku polskim, pozostałe to anglojęzyczne. Świadczy to o umiejętności wykorzystania przez Autorkę rozprawy bogatej literatury przedmiotu. Dobór piśmiennictwa jest prawidłowy i wszystkie pozycje literaturowe zostały odpowiednio zacytowane w tekście.

Podsumowanie i wniosek końcowy

Po zapoznaniu się z pracą nasunęło mi się kilka pytań, na które o udzielenie odpowiedzi chciałabym prosić Doktorantkę podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej:

1. Praca ma dużą wartość poznawczą dla lokalnej społeczności Wyspy Jersey. Czy uzyskane wyniki można odnieść do innych społeczności, np. sytuacji w Wielkiej Brytanii, czy np. grup etnicznych kobiet mieszkających w Polsce?
2. Czy znane są Doktorantce wyniki działań strategicznych i programów zdrowotnych prowadzonych dotychczas na wyspie Jersey? Jakie czynniki mogą wpływać na efektywność tych działań?
3. Jakie zdaniem Doktorantki powinny być podjęte działania profilaktyczne i edukacyjne wśród kobiet w wieku prokreacyjnym zamieszkujących wyspę? Czy należy wdrożyć programy lokalne czy podjąć strategie państwowe?

Przedstawiona do oceny rozprawa mgr Urszuli Śliwki pt. „Ocena spożycia żywności i wybranych parametrów antropometrycznych kobiet w ciąży na wyspie Jersey Zjednoczonego Królestwa w relacji do stanu urodzeniowego noworodka. Badanie międzyetniczne” jest wartościową i oryginalną pracą badawczą. Badania zaprezentowane w rozprawie doktorskiej są oryginalne w skali międzynarodowej i powinny być kontynuowane w dłuższym czasie i na większej populacji. Opracowanie całości pracy w języku angielskim sprzyja upowszechnianiu wyników na arenie międzynarodowej i wykorzystaniu wyników przez odpowiednie służby do planowania strategii edukacyjnych na wyspie Jersey.

Rozprawa nie budzi zastrzeżeń merytorycznych i ma istotny wkład w rozwój wiedzy na temat zdrowia kobiet w ciąży i ich potomstwa. Doktorantka wykazała się dobrą znajomością tematu, prawidłowo dobrała metodykę, właściwie zinterpretowała wyniki i trafnie sformułowała wnioski. Świadczy to o umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez Panią mgr Urszulę Śliwkę.

W związku z powyższym przedstawiona dysertacja spełnia ustawowe wymagania stawiane pracom doktorskim określone Ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.). Wnioskuję do Wysokiej Rady Wydziału Nauki o Żywności Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie o dopuszczenie Pani mgr Urszuli Śliwki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Julita Reguła, prof. UPP

[podpis zaufany]
Poznań, 24 lipca 2022 r.